

Ülemaailmse finants- ja majanduskriisi mõju arengumaadele

Euroopa Parlamendi 8. oktoobri 2009. aasta resolutsioon ülemaailmse finants- ja majanduskriisi mõju kohta arengumaadele ja arengukoostööle

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse G20 2. aprilli 2009. aasta Londoni tippkohtumist ja sellel tehtud avaldust maailma majanduse taastamis- ja reformikava kohta;
- võttes arvesse ÜRO 8. septembri 2000. aasta aastatuhande deklaratsiooni, milles esitatakse aastatuhande arengueesmärgid rahvusvahelise üldsuse ühiselt kehtestatud kriteeriumidena, muu hulgas vaesuse ja nälja kaotamiseks;
- võttes arvesse Maailmapanga ja Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) aruannet „Ülemaailmne seirearuanne 2009: hädaolukord arengu valdkonnas”, mis avaldati aprillis 2009;
- võttes arvesse Maailmapanga aruannet „Ülemaailmne arengu rahastamine 2009. aastal: maailmamajanduse taastamise kavad”, mis avaldati juunis 2009;
- võttes arvesse ÜRO konverentsi, mille teema oli ülemaailmne finants- ja majanduskriis ning selle mõju arengule, ning konverentsi tulemuste heakskiitmist ÜRO Peaassamblee poolt 9. juuli 2009. aasta resolutsiooniga 63/303;
- võttes arvesse komisjoni 8. aprilli 2009. aastat teatist „Arenguriikide toetamine kriisiga toimetulemiseks” (KOM(2009)0160);
- võttes arvesse üldasjade ja välissuhete nõukogu 18.–19. mai 2009. aasta järeldusi arenguriikide toetamise kohta kriisiga toimetulemiseks;
- võttes arvesse oma 14. märtsi 2006. aasta resolutsiooni Rahvusvahelise Valuutafondi strateegilise hindamise kohta¹;
- võttes arvesse professor Ngaire Woodsi uurimust „Rahvusvaheline reaktsioon ülemaailmsele kriisile ning rahvusvahelise finants- ja abistruktuuri reform”²;
- võttes arvesse Pariisis 28.–29. mail 2009. aastal toimunud uuendusliku rahastamise konverentsi ja Dohas 28. novembril – 2. detsembril 2008. aastal toimunud rahvusvahelist arengu rahastamise konverentsi;
- võttes arvesse Aafrika rahandusministrite ja keskpankade juhtide komitee 17. märtsi 2009. aasta kriisi jälgimise eesmärgil koostatud aruannet „Kriisi mõju Aafrika riikide majandusele: toetades majanduskasvu ja vaesuse vähendamist”;

¹ ELT C 291 E, 30.11.2006, lk 118.

² Uurimuse tellis Euroopa Parlamendi välispoliitika peadirektoraat, avaldamisel.

- võttes arvesse 3. septembri 2009. aasta küsimust komisjonile ülemaailmse finants- ja majanduskriisi mõju kohta arengumaadele ja arengukoostööle (O-0088/2009 – B7-0209/2009);
 - võttes arvesse kodukorra artikli 115 lõiget 5 ja artikli 110 lõiget 2,
1. rõhutab, et arengumaad ei põhjustanud ülemaailmset finants- ja majanduskriisi, kuid see mõjutab neid ebaproportsionaalselt rohkem kui teisi maid, sest nad peavad toime tulema järsult pidurdunud majanduskasvu ja tööhõivega, negatiivse mõjuga kaubavahetus- ja maksebilansile, erakapitali netovoogude ja välismaiste otseinvesteeringute järsu vähenemisega, krediidi ja kaubanduse rahastamise saamise väiksemate võimalustega, rahaülekannete vähenemisega, vahetuskursside ulatuslike ja ebastabiilsete liikumistega, kokkukukkuvate reservidega, toorainehindade suurenenud ebastabiilsuse ja langusega ning turismist saadava tulu vähenemisega;
 2. toetab ÜRO peasekretäri Ban Ki-mooni seisukohta, et ülemaailmne finantskriis on põhjustanud hädaolukorra arengu valdkonnas ning seadnud ohtu ja andnud võib-olla koguni hävitava löögi raskelt saavutatud edusammudele vaesuse, nälja ning emade ja laste suremuse vähendamisel, alghariduse ja soolise võrdõiguslikkuse edendamisel ning ohutute vee- ja kanalisatsioonisüsteemide tagamisel, seades ohtu aastatuhande arengueesmärkide saavutamise, eelkõige tervishoiu valdkonnas;
 3. märgib suure murega, et toidu- ja kütusehindade kriisile lühikese aja sees järgnenud kriis on juba põhjustanud inimestele suuri kannatusi ning see avaldab laastavat mõju kõige vaesemate riikide toimetulekuraskustega elanikele, sest üksnes 2009. aastal lisandub hinnanguliselt veel 23 miljonit töötut ning äärmises vaesuses elavate inimeste arv kasvab 90 miljoni võrra, ohtu satub 1,7 miljoni HIV-viiruse kandja elupäästev ravi ning ajavahemikus 2009–2015 suureneb laste suremus keskmiselt 200 000 – 400 000 lapse võrra aastas, ehkki 2015. aasta on aastatuhande arengueesmärkide täitmise sihtaasta arengumaades;
 4. rõhutab, et paljud arengumaad on fakti ees, et kriis on negatiivselt mõjutanud kõiki nende arengu rahastamisallikaid ja nad ei suuda hoida oma suure vaevaga saavutatud majandusedu ilma ulatusliku välistoetuseta;
 5. kutsub ELi üles võtma meetmeid, et teha lõpp maksuparadiiside kuritarvitamisele, maksudest kõrvalehoidmisele ja kapitali ebaseaduslikule väljavoolule arengumaadest; nõuab seetõttu uut siduvat ülemaailmset finantskokkulepet, millega saaks rahvusvahelisi kontserne sundida avaldama automaatselt oma kasumeid ja makstud makse iga riigi kohta, et tagada läbipaistvus selles osas, kui palju makse nad maksavad igal arengumaal, kus nad tegutsevad;
 6. märgib, et G20-riigid tunnistavad oma kollektiivset vastutust kriisi sotsiaalse mõju leevendamisel, et viia miinimumini pikaajaline kahju ülemaailmsele potentsiaalile, ja kinnitavad, et annavad lubatud abi ning lubavad anda uusi vahendeid, sealhulgas 50 000 miljonit USA dollarit sotsiaalseks kaitseks, kaubanduse elavdamiseks ja arengu kindlustamiseks madala sissetulekutasemega riikides, oluliselt suurendada kriisiabi arengumaades ja eraldada rohkem vahendeid sotsiaalseks kaitseks kõige vaesemates riikides;
 7. tervitab G8-riikide juhtide L'Aquila (Itaalia) tippkohtumisel vastuvõetud otsust eraldada

20 000 miljonit USA dollarit maaelu arenguks ja toiduohutuseks;

8. avaldab kartust, et lubatud rahalised vahendid ei ole piisavad ega ole nähtud ette kõige vaestematele riikidele ja elanikkonnarühmadele ning neid ei ole võimalik võtta kasutusele piisavalt kiiresti ja paindlikult, et kutsuda esile arengumaade jaoks vajalikke muutusi;
9. toetab G8-riikide juhtide nõuet vaadata 2010. aastal rahvusvahelisel tasandil läbi aastatuhande arengueesmärkide saavutamiseks võetud poliitikameetmed;
10. märgib, et IMFi ja teistele rahvusvahelistele rahandusinstituutidele on eraldatud rohkem rahalisi vahendeid; tervitab IMFi hiljutisi reforme, mis hõlmavad kiiresti areneva majandusega riikide rolli tugevdamist;
11. on sügavas mures selle pärast, et alates juulist 2009 on 82% IMFi uutest laenuressurssidest läinud Euroopa piirkonna riikidele ja ainult 1,6% Aafrika riikidele, mis näitab, et enamik kasutada olevatest ressurssidest võidakse anda suure sissetulekuga kiiresti arenevatele turgudele ja keskmise sissetulekutasemega riikidele, kes tõenäoliselt suudavad saadud laenu tagasi maksta; rõhutab, et arenguprotsessi peatamisel on keskpikas perspektiivis kõige vähem arenenud riikide jaoks rängemad ja kestvamad tagajärjed kui arenenud riikide jaoks, keda majanduskriis mõjutab piiratud ajavahemiku jooksul;
12. nõuab IMFi kullavarude müügist saadava täiendava 6 000 miljoni USA dollari kiiret kasutuselevõttu soodsa ja paindliku rahastamisena kõige vaestematele riikidele; võtab sügava murega teadmiseks IMFi prognoosid, mille kohaselt ta suudab täita ainult umbes 2% madala sissetulekutasemega riikide välisrahastamise brutovajadustest, mis näitab, et teised instituutid ja abiandjad peavad andma soodustingimustel täiendavaid vahendeid ja toetusi;
13. väljendab kahetsust, et kuigi tõhus kriisiga toimetulek nõudnuks uut ja suurt rahasüsti ning hoolimata G20-riikide lubadustest anda vahendeid sotsiaalseks kaitseks kõige vaesemates riikides, sealhulgas investeerides pikaajalisse toiduainetega kindlustatusse ja tehes kahepoolseid vabatahtlikke annetusi Maailmapanga haavatavate riikide rahastusse, sealhulgas infrastruktuuri kriisirahastusse ja kiire sotsiaalse tegevuse fondi, pidi Maailmapank kasutama peamiselt oma varasid ja vahendeid;
14. on seisukohal, et põhilist rõhku tuleks panna vaesuse vähendamise poliitika toetamisele, kusjuures maksumaksjate raha tuleks kasutada võimalikult optimaalselt, lähtudes absoluutsest põhimõttest, et arengumaades tuleb austada iga inimese inimväärikust;
15. on seisukohal, et õiglane ja vastastikku kasulik kaubandus on rahvusvaheliste finantsturgude stabiilsuse alus; märgib, et EL peab andma oma panuse, vähendades kaubandust moonutavaid toetusi ja kaubandustõkkeid, mis tekitavad arengumaade majandusele suurt kahju;
16. märgib, et mis tahes majanduse kapitalistruktuuri kahjustab ajude väljavool; märgib ühtlasi, et see on paljudes maailma piirkondades tõsine ja pidev probleem, kuna kõige helgemad pead, kellest arengumaad kõige vähem loobuda võivad, lähevad välismaale; nõuab seetõttu meetmeid tagasirände innustamiseks;

17. võtab sügava murega teadmiseks, et see tulenes Maailmapanga suutmatusest anda abi paljudele riikidele, kelle kriis on muutnud eriti haavatavaks, kuid kes ei vastanud Rahvusvahelise Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga või Rahvusvahelise Arenguassotsiatsiooni abikõlblikkuskriteeriumidele ega rahaeraldusmodelitele, mille aluseks on laenaja krediitdivõime ja senine „hea maksukäitumine”; on arvamisel, et selline sobimatus rahastamiseks toob esile põhiprobleemid Maailmapanga juhtimises, mis viib miinimumini riskid institutsioonile ja mittelaenavatele liikmetele raha vajavate arengumaadest liikmete arvel;
18. rõhutab, et Bretton Woodsi institutsioonide suutmatust rahuldada madala sissetulekutasemega riikide vajadusi kriisiga toimetulemiseks tuleneb peamiselt nende institutsioonide tegemata jäetud juhtimisreformidest, millega tõhustada institutsioonide pädevust, legitiimsust, tõhusust ning nende tundlikkust ja reageerimisvõimet arengumaade suhtes; nõuab selliste reformide kiiret läbiviimist;
19. nõuab, et EL ja selle liikmesriigid võtaksid endale peamiste rahvusvaheliste osapooltena vastutuse Bretton Woodsi institutsioonide vajalike reformide kiire läbiviimise eest ja selle ajani kõrvaldaksid suured puudujäägid G20, IMFi ja Maailmapanga poolsetele kriisile reageerimises, andes kiiresti abi arengumaadele ja tagades kiired väljamaksed riikidele, kelle investeeringud aastatuhande arengueesmärkide saavutamiseks on nüüd ohus välise šoki tõttu, see tähendab finantskriisi tõttu, mida nad ei suutnud ette näha ja mis ei allu nende kontrollile; seejuures peaksid EL ja selle liikmesriigid alati esitama kõige kõrgemaid nõudmisi vastutuse ja abi tõhususe valdkonnas, kui luubi all on abi andvate riikide riiklike vahendite kasutamine abi saavate riikide poolt;
20. väljendab tõsist muret mõnede ELi liikmesriikide abi reaalse vähenemise üle 2008. aastal; kutsub ELi liikmesriike üles täitma kiiresti 2010. aastaks oma ametliku arenguabi kohustused, võttes arvesse asjaolu, et enamik arengumaid sai ülemaailmse finantskriisi tagajärgede tõttu rängalt kannatada;
21. tervitab ELi kava võtta varem kasutusele 8 800 miljonit eurot arenguabi, eelarvetoetuse ja põllumajanduse rahastamise kiireteks meetmeteks, ning ettepanekut eraldada 500 miljonit eurot sotsiaalkulude toetamiseks arengumaades Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (AKV) riikidele ette nähtud sihtotstarbelise, haavatavate riikide jaoks mõeldud FLEX-mehhanismi kaudu; soovib keskenduda eelarvetoetusele tervishoiu, inimväärse töö, hariduse, sotsiaalteenuste ja roheline kasvu valdkonnas, mida antakse valdkondliku eelarvetoetusena; nõuab tungivalt, et EL ja selle liikmesriigid täidaksid aastatuhande arengueesmärke käsitlevas ELi tegevuskavas esitatud rahalised kohustused; tunnustab omavastutuse põhimõtet, tõstes esile arengumaade rolli oma poliitikasuundade, strateegiate ja arenguprogrammide väljatöötamisel ning ELi ja tema partnerite vastastikust vastutust arengualaste edusammude tagamisel;
22. juhib tähelepanu parlamendi korduvatele palvetele rahastada Euroopa Arengufondi komisjoni eelarvest, et tagada fondi kasutamise demokraatlik järelevalve;
23. märgib siiski, et välja arvatud 100 miljonit eurot ELi-Aafrika Infrastruktuuri Sihtfondile, pärinevad kõik muud kulud eelnevalt kehtestatud kulukohustustest ja nõuab suuremat lisarahastamist; väljendab muret selle üle, kuidas komisjon kõrvaldab lähiaastatel rahastamise puudujäägid, mille on põhjustanud praegu toimuv eelarvetoetuse varasem kasutuselevõtt;

24. rõhutab, et ametliku arenguabi mahtudest ei piisa arengumaade kriisi tõttu tohutult kasvanud vajaduste rahuldamiseks ning kutsub komisjoni ja liikmesriike üles täitma oma rahvusvahelised kohustused ja andma jätkuvalt panuse aastatuhande arengueesmärkide saavutamiseks; palub komisjonil esitada uued ettepanekud uuenduslike rahastamismehhanismide loomiseks;
25. rõhutab, et ELi kaubandus-, eelarve-, kliimamuutuse ja arengupoliitika vahel peab valitsema suurem kooskõla;
26. soovib seetõttu kasutada majanduspartnerluslepinguid arenguvajaduste rahuldamiseks, andes AKV riikidele kaubandusliku eelise, edendades aastatuhande arengueesmärkide saavutamist ning lubades AKV riikidel jätta tundlikud tooted ja sektorid, nagu investeeringud ja teenused, läbirääkimistest välja;
27. juhib tähelepanu asjaolule, et eespool toodut silmas pidades peavad majanduspartnerluslepingud olema piirkondliku integratsiooni ja AKV riikide majanduse elavdamise vahendid, rahastamislubadustest tuleb kinni pidada;
28. rõhutab, et Euroopa Investeerimispank tuleb aktiivsemalt ja läbipaistvamalt kaasata eestvedajana uuenduslike rahastamismehhanismide väljatöötamisse;
29. nõuab tungivalt, et komisjon asuks juhtivale positsioonile nimetatud mehhanismide, kaasa arvatud mikro- ja mesokrediidi viivitamatus kasutuselevõtmises, eelkõige selleks, et pakkuda haavatavatele elanikkonnarühmadele, nagu naised ja talunikud, juurdepääsu rahastamisele;
30. kutsub ELi üles tagama asjakohase ülemaailmse regulatiivse korra kehtestamise, et vältida finantskriisi kordumist tulevikus;
31. kutsub liikmesriike üles pidama kinni ametliku arenguabi raames võetud kohustustest ja täitma neid;
32. rõhutab, kui tähtis on arengu seisukohast poliitika sidusus sellistes valdkondades nagu majandus, kaubandus, keskkond ja põllumajandus, et ülemaailmsel finants- ja majanduskriisil ei oleks arengumaades veelgi tõsisemaid tagajärgi;
33. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikidele, ÜRO organisatsioonidele, IMFi ja Maailmapangale, IMFi ja Maailmapanga esindajatele ELi liikmesriikides ja G20-riikidele.